

นโยบายรัฐบาล ด้านการปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่ปี 2475-ปัจจุบัน*

รวบรวมโดย รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล**
โชคดี นพวรรณ***

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
พระยามโนปกรณนิติธาดา (10 ธ.ค. 2475 – 1 เม.ย. 2476)	เทศบาล รัฐบาลนี้เห็นว่าวิธีการปกครองโดยรวมอำนาจและหน้าที่การปกครองทั่วประเทศให้มาอยู่ในจุดศูนย์กลางเดียว อย่างเช่นเดี๋ยวนี้นี้ไม่ได้ผลดีเท่ากับที่จะแบ่งอำนาจและหน้าที่ให้ไปอยู่ในเฉพาะท้องที่เสียบ้างเพื่อว่าการปกครองในเฉพาะท้องที่หนึ่ง ๆ จะได้มุ่งอยู่ในผลประโยชน์ของท้องที่นั้น ๆ วิธีการจัดให้มีการปกครองเฉพาะท้องที่ขึ้น ก็โดยวิธีจัดให้มีผู้แทนราษฎรในท้องที่

*รวบรวมจาก รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ทิศทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในประเทศไทย 30 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2535 ณ โรงแรมพรอวิเดนซ์ เชียงใหม่ และเพิ่มเติมโดย คุณโชคดี นพวรรณ

**อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

***น.บ. (ธรรมศาสตร์) ผู้ช่วยวิจัย ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
	<p>นั้น ๆ จัดการกันเอง วิธีการเช่นนี้เขาทำกันอยู่แล้วในนานาประเทศ เมื่อครั้งรัฐบาลเก่าความคิดเช่นนี้ก็ยังมีอยู่ จนถึงได้ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นฉบับหนึ่ง แต่ว่าด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งการมิได้ลุล่วงไป รัฐบาลนี้เห็นเป็นการสำคัญจะได้เตรียมจัดให้มีเทศบาลหรือการปกครองท้องถิ่นขึ้นในราวต้นปีหน้า</p>
<p>พระยาพลพลพยุหเสนา (16 ธ.ค. 2476 – 22 ก.ย. 2477)</p>	<p>เทศบาล คือ ระเบียบการปกครองท้องถิ่น ซึ่งราษฎรมีเสียงในการดูแลและจัดการผลประโยชน์ในท้องถิ่นนั้น รัฐบาลนี้จะได้จัดตั้งและขยายเทศบาลออกไปตามตำบลต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักรโดยเร็วที่สุด ที่จะอบรมเจ้าหน้าที่ในการใหม่นี้ได้ เทศบาลเป็นการศึกษาอย่างหนึ่งด้วย คือ เป็นวิธีที่ราษฎรจะได้รับความฝึกหัดอบรมในวิธีการปกครองแบบรัฐธรรมนูญนั้นด้วย</p>
<p>พระยาพลพลพยุหเสนา (22 ก.ย. 2477 – 9 ส.ค. 2480)</p>	<p>การปกครองลักษณะเทศบาล รัฐบาลนี้จะส่งเสริม และดำเนินการที่จะจัดตั้งเทศบาล ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 โดยลำดับ ดังนี้</p> <p>(ก) ในปีนี้จะได้จัดตั้งให้มีสภาจังหวัดโดยจะพยายามเลือกคัดผู้มีอาชีพต่าง ๆ ให้เข้าอยู่ในสภานี้</p> <p>(ข) จะได้จัดเปลี่ยนฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เป็นเทศบาลภายในปีนี้</p> <p>(ค) จะได้จัดแยกงบประมาณส่วนภูมิภาคไปตั้งเป็นงบประมาณทางจังหวัด</p> <p>(ง) จะได้รับเร่งอบรมที่ปรึกษาการเทศบาล เพื่อช่วยเหลือการเทศบาล</p>
<p>พระยาพลพลพยุหเสนา (21 ธ.ค. 2480 – 11 ก.ย. 2481)</p>	<p>การปกครองลักษณะเทศบาล รัฐบาลนี้จะส่งเสริม และดำเนินการให้วิธีการปกครองลักษณะเทศบาลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดย</p>

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
	<p>(ก) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการเทศบาลให้เหมาะสมและประสานกันกับการปกครองส่วนภูมิภาค</p> <p>(ข) ขยายการจัดตั้งเทศบาลออกไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ โดยลำดับ</p> <p>(ค) ช่วยเหลือเทศบาลในการสาธารณูปโภค โดยจัดให้มีเงินก้อนสำหรับกู้ยืมและมีเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินกิจการ ตลอดจนบำรุงรักษาให้ถาวร</p>
<p>หลวงพิบูลสงคราม (16 ธ.ค. 2481 – 6 มี.ค. 2485)</p>	<p>ในส่วนการปกครองท้องถิ่นนั้นจะขยายการเทศบาลออกไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ และจะปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเทศบาลให้เหมาะสม</p>
<p>จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (7 มี.ค. 2485 – 1 ส.ค. 2488)</p>	<p>จะปรับปรุงการปกครองในส่วนท้องถิ่นให้มีความพัฒนาและเหมาะสมแก่กาลสมัยยิ่งขึ้น</p>
<p>พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ (23 มี.ค. 2489 – 30 พ.ค. 2490)</p>	<p>ส่วนการปกครองท้องถิ่นซึ่งปรากฏว่าการดำเนินกิจการของเทศบาลยังไม่เป็นที่เรียบร้อยในบางแห่งและฐานะของเทศบาลโดยทั่วไปไม่อยู่ในสภาพที่จะดำเนินธุรกิจได้เต็มตามอำนาจหน้าที่ที่จะได้ปรับปรุงแก้ไข ทั้งจะส่งเสริมสมรรถภาพของพนักงานเทศบาลจะได้กำหนดระเบียบการบำเหน็จบำนาญให้เหมาะสม</p>
<p>พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ (30 พ.ค. 2490 – 8 พ.ย. 2490)</p>	<p>ส่วนการปกครองท้องถิ่น ก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขรูปการณ์ในลักษณะที่จะให้เกิดเทศบาลตำบลขึ้นได้สมประสงค์ และให้เทศบาลทั้งหลายดำรงฐานะอยู่ได้ด้วยความมั่นคง สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสุขเจริญแก่ประชาชนและท้องที่ได้จริงจัง</p>
<p>นายควง อภัยวงศ์ (10 พ.ย. 2490 – 21 ก.พ. 2491)</p>	<p>ในส่วนการปกครองท้องถิ่น จะได้จัดระเบียบเสียใหม่ให้เหมาะสมเป็นผลแก่ราษฎร</p>
<p>นายควง อภัยวงศ์ (21 ก.พ. 2491 – 8 เม.ย. 2491)</p>	<p>ในส่วนการปกครองท้องถิ่น จะได้จัดระเบียบเสียใหม่ให้เหมาะสมเป็นผลแก่ราษฎร</p>

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
จอมพล ป. พิบูลสงคราม (25 มี.ย. 2492 – 29 พ.ย. 2494)	จะส่งเสริมสนับสนุนการเทศบาลและสภาจังหวัด ซึ่งเป็นอุปกรณ์ของระบอบประชาธิปไตยให้สามารถอำนวยความสะดวกประชาชนแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น และจะได้ช่วยทำนุบำรุงและบูรณะท้องถิ่นทุกแห่งของราชอาณาจักรให้มีความเจริญทั่วถึงกัน
จอมพล ป. พิบูลสงคราม (21 มี.ค. 2500 – 16 ก.ย. 2500)	รัฐบาลนี้จะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น และพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจให้ถึงมือประชาชนโดยทั่วถึง โดยจะพิจารณายกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลและสุขาภิบาล ให้มากขึ้นตามควรแก่ฐานะ กับจะได้ส่งเสริมกิจการของสภาจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการสภาตำบลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อที่จะให้ประชาชนได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์
จอมพล ถนอม กิตติขจร (7 มี.ค. 2512 – 17 พ.ย. 2514)	จะได้ปรับปรุงส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้เป็นผลดี ทั้งจะส่งเสริมให้ท้องถิ่นต่างๆ ได้มีการปกครองตัวเองตามระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช (15 มี.ค. 2518 – 12 ม.ค. 2519)	จะดำเนินการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชน กล่าวคือ จะเสนอกฎหมายปรับปรุงท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เพื่อเปิดโอกาสให้การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ มีการบริหารตนเองโดยอิสระอย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นทุกจุด
หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช (20 เม.ย. 2519 – 23 ก.ย. 2519)	การปกครองท้องถิ่น รัฐบาลนี้จะเร่งดำเนินการให้มีกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง และให้ท้องถิ่นมีอิสระในการดำเนินนโยบายของตน

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
<p>พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (11 พ.ย. 2520 – 25 ก.พ. 2523)</p>	<p>จะส่งเสริมให้สภาตำบลและหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเองมีขีดความสามารถในด้านปกครองตนเองนอกเหนือไปจากด้านพัฒนาที่ทำอยู่แล้ว รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นได้ตามสมควร</p>
<p>พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (12 มี.ค. 2523 – 22 ม.ค. 2524)</p>	<p>รัฐบาลนี้จะส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีสิทธิและความสามารถในการปกครองตนเองเพื่อให้การปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชน จะส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยให้ประชาชนมีสิทธิและความสามารถในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนและเป็นพื้นฐานที่ดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p>
<p>พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 ส.ค. 2531 – 8 ธ.ค. 2533)</p>	<p>ส่งเสริมและปรับปรุงการกระจายอำนาจการปกครองสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น</p>
<p>พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (9 ธ.ค. 2533 – 23 ก.พ. 2534)</p>	<p>จะส่งเสริมและปรับปรุงการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะสภาตำบลให้มากขึ้น โดยการเพิ่มอิสระทางการเงิน การคลัง การจัดซื้อ จัดจ้างและการกำหนดนโยบายของตน ทั้งนี้จะได้ดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนไปให้เหมาะสมกับสภาพการพัฒนาของท้องถิ่น ทั้งที่พัฒนาไปมากแล้วและท้องถิ่นที่ยังต้องการความสนับสนุนจากส่วนกลางโดยคำนึงถึงความเป็นเอกภาพของการปกครองอาณัติกรซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจะแบ่งแยกมิได้</p>
<p>นายอานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 – 6 เม.ย. 2535)</p>	<p>ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้มีการกระจายอำนาจการบริหารราชการสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริการประชาชนโดยดำเนินการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่จังหวัดโดยตรง</p>

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
<p>พลเอกสุจินดา คราประยูร (7 เม.ย. 2535 – 24 พ.ค. 2535)</p>	<p>รัฐบาลนี้จะจัดให้มีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีระบบและเหมาะสมกับสถานะของแต่ละท้องถิ่น ทั้งจะริเริ่มพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลระบบการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องต่อกัน เพื่อรองรับการกระจายอำนาจดังกล่าว</p>
<p>นายชวน หลีกภัย (23 ก.ย. 2535 – 19 ก.ค. 2538)</p>	<p>กระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ ตลอดจนเพิ่มบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น ให้อำนาจในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการวางผังเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย และจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคลเพื่อเพิ่มความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>
<p>นายบรรหาร ศิลปอาชา (20 ก.ค. 2538 – 1 ธ.ค. 2539)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระจายภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของประชาชนที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองและแก้ไขปัญหาของตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมมือกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวม เช่น ปัญหาการจราจร สิ่งแวดล้อมและมลภาวะ 2. กระจายรายได้ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้สามารถบริหารกิจการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ เพื่อให้้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอิสระ คล่องตัว และบังเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณให้สามารถรองรับกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น

รัฐบาล	นโยบายด้านการปกครองท้องถิ่น
	<p>3. ให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นทุกระดับ โดยคำนึงถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะเป็นผู้เชื่อมประสานระหว่างการปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบล หมู่บ้าน เพื่อกำรงไว้ซึ่งความสมานฉันท์ของประชาชน</p> <p>4. ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครองท้องถิ่นของตน และมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการวางผังเมือง</p> <p>5. สนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทุกระดับสามารถบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p>
<p>พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (2 ธ.ค. 2539 – ปัจจุบัน)</p>	<p>1. ปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน เร่งรัดการกระจายภารกิจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นมากขึ้น และถ่ายเทบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นตามความเหมาะสม</p> <p>2. เร่งรัดการกระจายรายได้ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนและเพียงพอที่จะบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเร็ว</p>

